

BENDE VAN HOE EN VERSTUYFT IN ONZE CONTREIEN

GENT - De beruchte bende Van Hoe-Verstuyft opereerde in de streek van Gent en Brugge kort na WOI. 36 misdrijven werden toegeschreven aan de bende. Daarbij vielen dertien doden. Pas in 1924 stond de bende terecht voor het assisenhof van Oost-Vlaanderen.

De voedingsbodem voor de bende Van Hoe-Verstuyft dient gezocht in de armoede die in die tijd in Vlaanderen overal heerste. 'Erst kommt das Fressen, dann die Moral', zo zou de Duitse auteur Berthold Brecht later stellen. De laatste maanden van 1918 waren er van chaos en ontredde. De Eerste Wereldoorlog liep op zijn eind, maar er was geen werk en het leven werd steeds duurder. Het gezag van de Duitse bezetter, die de nederlaag zag aankomen, verslakte, voedingswaren werden schaarser en smokkeltochten uit het onbezette Nederland steeds lonender. Het Duitse leger aan het IJzerfront werd vanuit Gent gedirigeerd en het was er een komen en gaan van militairen. Gent was ook de eerste dichtbevolkte stad achter het front. Omdat de bezetter in de bevoorrading eerst zichzelf bediende, heerste er voedseltekort en leed de bevolking honger. Een ideale situatie dus voor smokkel.

Na de wapenstilstand werd het leven langzaamaan weer normaal. Maar sommigen waren het gemakkelijke geldgewin zo gewoon geworden, dat ze andere activiteiten zochten om snel geld binnen te halen. Vanwege de voedselschaarste leek diefstal van runderen om ze te slachten en vervolgens op de zwarte markt te verkopen, het meest op te brengen. De bendeleden gingen almaar drierter te werk. Het werden diefstallen en overvallen bij lieden die de naam hadden er warmpjes in te zitten en liefst afgelegene woonden. Bodden ze weerstand, dan werd niet gearzeld om wapengeweld te gebruiken.

Al voor de wapenstilstand van 11 november 1918 waren de Verstuyfts en hun kompanen goed bezig. Het eerste wapenfeit van de Verstuyfts was de diefstal van een koe in de zeepziederij Vyncke aan de Nijverheidslaan (nu Wiedauwkaai) in Gent door Edmond Verstuyft, geholpen door twee anderen en twee Duitse soldaten. Een paar weken later kreeg hij hulp van zijn broer René, die enkele maanden voordien was gedeserteerd, en van anderen. Soms maakten ze hun gezicht zwart en trokken een Duits of Belgisch legeruniform aan. In Evergem stalen ze op oudejaarsavond enkele duizenden franken bij een gewezen smokkelaar. In dezelfde maand december werd ook bij de industrieel Madou in Gent en bij een zekere De Pauw in Terdonk onder bedreiging van wapens geld gestolen. De buit bedroeg telkens maar enkele honderden franken of Duitse marken, kennelijk te weinig voor de dieven. Samen met Van Hoe en zijn makkers op rooftocht gaan, moest meer opleveren.

De eerste doden

De gebroeders Verstuyft en Van Hoe leerden elkaar in december 1918 kennen in een obscure kroeg aan de Coupure, die uitgebaat werd door Triphon Van de Putte. Het café werd al snel het hoofdkwartier van de bende. Hun eerste gezamenlijke optreden dateert van 12 december. Rond 22 uur werd de hoeve van de gezusters De Wilde in Zwijnaarde belegerd door zes bendeleden, van wie er enkelen gewapend waren. Ze begonnen bij hun aankomst onmiddellijk

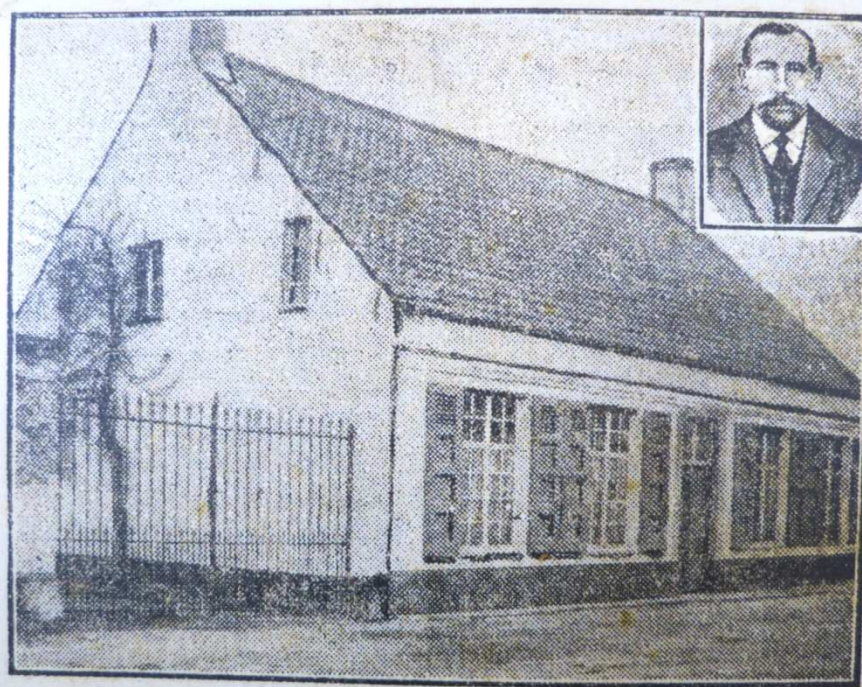
te vuren, maar slaagden er niet in binnen te dringen. Uiteindelijk moesten ze vluchten voor te hulp snellende bureu.

Intimidatie door wapens en het gebruik ervan bij de minste aanleiding waren de kenmerken van de bende.

Fataal moesten daarbij doden vallen. Op 23 december werden in de wijk Doornzele in Evergem twee dochters uit het gezin van molenaar Lybaert, Rosalie en Marie, het zwijgen opgelegd met gewerschoten toen ze in paniek luidkeels om hulp riepen. Bij deze overval, die 30.000 frank opbracht, waren zeven bendeleden betrokken, met als hoofdfiguren uiteraard de gebroeders Verstuyft en Van Hoe. (NOOT: Later bleek dat de tipgever een inwoner van het Zandeken op Kluizen, dat toen nog een zelfstandige gemeente was, die al jaren in omwil leefde met Henri Lybaert)

De families Bollen en Planckaert, die samen op één erf woonden, ondergingen op 25 januari 1919 hetzelfde lot. Naast geld maakte de bende voedsel, kleding, fietsen en juwelen buit.

Eugeen Bollen, vader van Jozef, woonde in de Tragel te Rieme, werd in de hand geschoten door René Verstuyft. Hij liep hierdoor een bloedvergiftiging op en overleed op 9 maart 1919.

DE WONING VAN EUGEEEN BOLLEN TE ERTVELDE

Op 25 Januari 1919 werd door de bende Van Hoe-Verstuyft ingebroken in de woning van Eugeen Bollen, te Ertvelde. De bewoner (medaillon) werd vermoord, een som van 1100 fr. werd gestolen. Van medeplichtigheid in die zaak, worden beschuldigd: René en Edmond Verstuyft, Van Hoe, De Clercq, Lepierre, De Groote, Van Damme en Van de Putte.

Er zouden nog zo'n dertig gelijkaardige roofovervallen plaatsgrijpen, al dan niet met dodelijke slachtoffers. Meestal waren de overvallers zeven tot acht man sterk. De buit bestond zowel uit geld als juwelen, waardepapieren, kleren, schoenen, enz. Alles wat te gelde kon worden gemaakt, namen ze mee.

In januari, februari en maart sloeg de bende nog verscheidene keren toe in de streek rond Gent, maar ook in Brugge. Daarbij vielen verscheidene dodelijke slachtoffers. Daarna verliepen enkele weken zonder dat er van de bende iets werd gehoord. Tot ze op 12 april met de tram naar Brugge trok om een hoeve in Oostkerke met een bezoek te vereren. De overvallers moesten vluchten omdat een knecht die terugkeerde naar de hoeve ze onder vuur nam. Bendelid Van der Ougstraete werd gewond en later in het café aan de Coupure in Gent verzorgd. Een 'afvallig' bendelid ging dat melden bij de politie, waarop Van der Ougstraete werd opgepakt. Het is het eerste bendelid dat werd aangehouden, maar het zou nog meer dan een jaar duren vooraleer de hele bende ontmaskerd werd.

Grote afstanden vormden geen hinderpaal. Via een kennis van het leger vernam René Verstuyft dat nabij Herbestal, in de Oostkantons, een 35-jarige veekoopman er warmpjes inzat. Deze werd op 30-31 oktober, toen hij zijn have en goed wou verdedigen, neergeschoten, waarna zijn vrouw moest tonen waar het geld zat. Buit: 50.000 mark en twee gouden uurwerken. Het was de laatste bekende roofoverval van 1919.

Op te merken valt dat vanaf juli Raymond Van Hoe het liet afweten. Ook bij de eerste roofoverval van 1920, op 14-15 februari in Oostakker, waarbij weer twee mensen werden vermoord, was hij volgens de akte van beschuldiging niet aanwezig. Na de dubbele moord in Oostakker bleef het enige tijd stil of werden er althans gedurende enkele maanden geen onschuldigen meer neergeschoten. De inbraken en diefstallen hernamen echter wel en de bende bleef snel naar de wapens grijpen.

Het einde

Een inbraak in het kasteel de Potter d'Indoye in Melle in de nacht van 12 op 13 juli 1920 zou het einde betekenen van de bende Van Hoe-Verstuyft. Hierbij viel hun laatste slachtoffer, politiecommissaris Gentiel De Meyer. Enkele dagen later werd Edmond Verstuyft aangehouden als vermoedelijke dader. In Rijsel werd broer René Verstuyft opgepakt. Van dan af aan was volgens een krant het gerecht zeker de hand te zullen leggen op heel de bende, 'die in den laatsten tijd talrijke diefstallen 's nachts en gewapenderhand en met braak en beklimning hebben gepleegd te Mariakerke, Wondelgem en omtrek...'

Hoe de losse eindjes uiteindelijk aan elkaar werden geknoopt, getuigde onderzoeksrechter De Gottal meer dan drie jaar later op het assisenproces. In Kortrijk was een zekere Van den Bulcke aangehouden in verband met het helen van de in de melkerij van Evergem gestolen waardepapieren. Hij bekende dat hij ze had gekregen van o.a. Verstuyft. Beide voor de moord in Melle opgesloten broers werden verhoord en Edmond Verstuyft *'heeft na lang talmen alles bekend, en met zulke nauwkeurigheid dat ik in staat ben geweest al de moorden en dieften, waarvan de daders onbekend waren gebleven, één voor één op te zoeken en het onderzoek tot een goed einde te brengen.'*

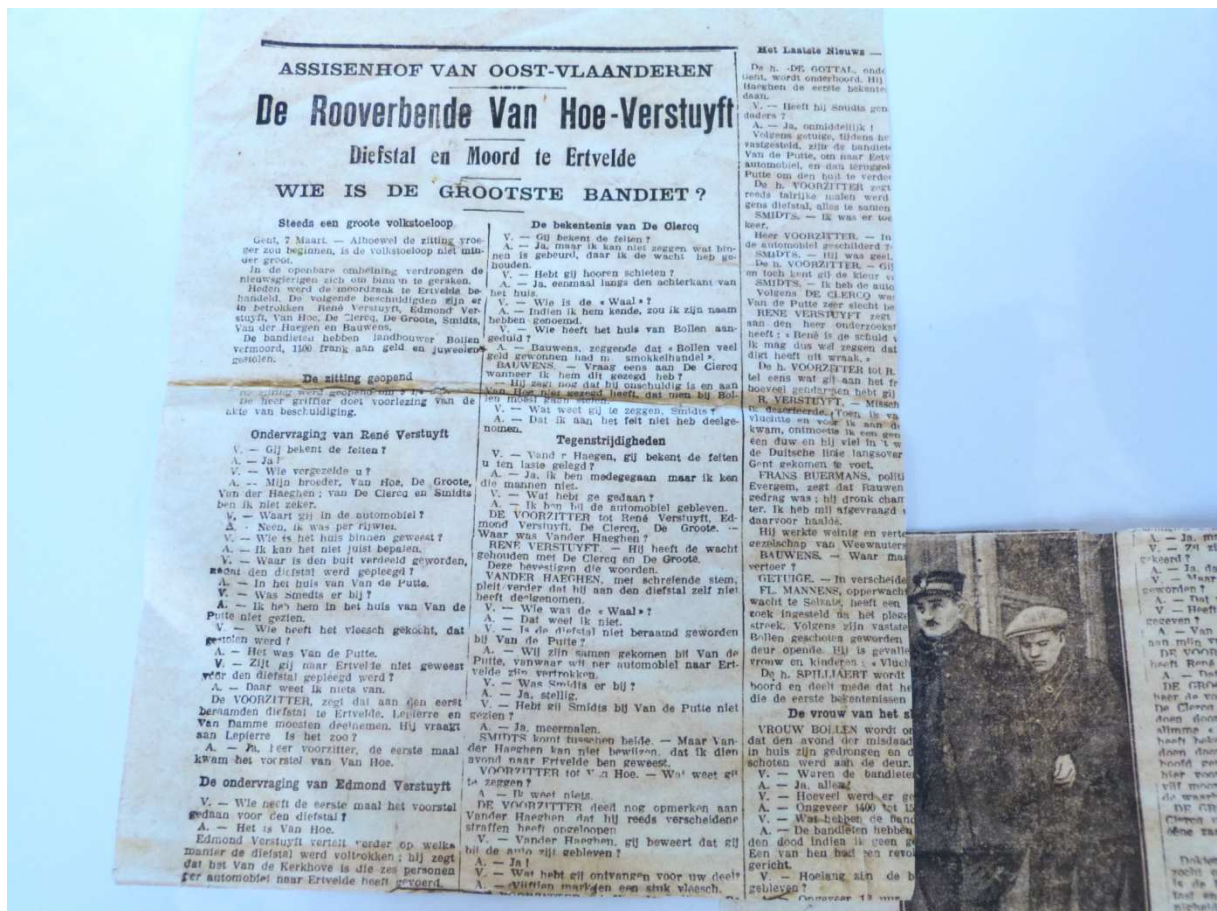
Het assisenproces

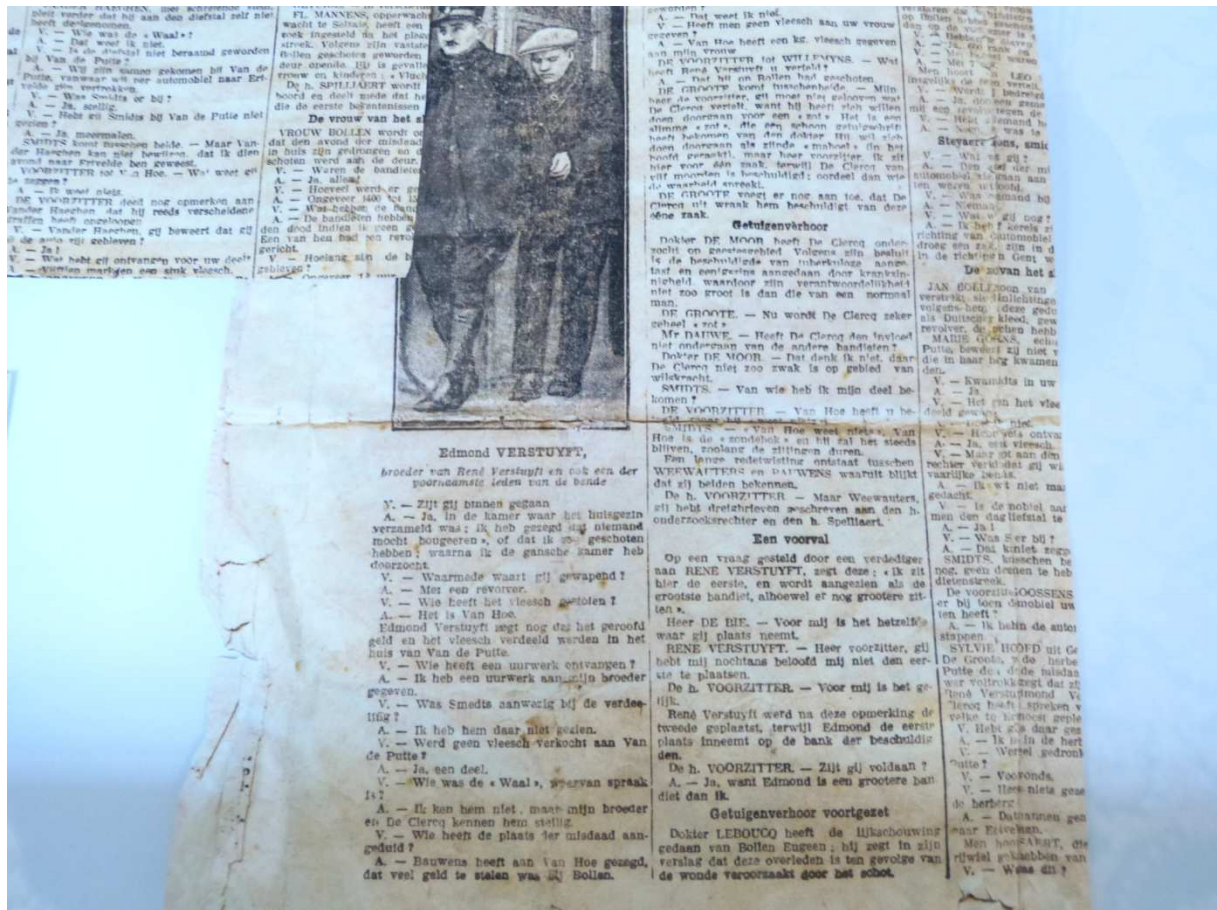
Toen het assisenproces (in 1924) tegen de Bende Van Hoe-Verstuyft er kwam, was de

herinnering aan de terreur verre van vervaagd. Uit heel Vlaanderen kwamen nieuwsgierigen naar Gent afgezakt in de hoop een plaatsje te bemachtigen in de geïmproviseerde assisenzaal, ingericht in de *salle des pas perdus*. Voor de ordehandhaving in het paleis werden vijftig rijkswachters ingezet. Buiten het justitiepaleis dienden nog zo'n honderd rijkswachters worden ingezet, zo groot was de belangstelling. In de hele omgeving troepten ze samen, de nieuwsgierigen die een glimp van de bende en de laatste nieuwtjes wilden opvangen.

Ook het gedrag op het proces van de bendeleiders bleef lang in het collectief geheugen aanwezig. Door het, ondanks overduidelijke bewijzen van het tegendeel, blijvend ontkennen van mededaderschap door Van Hoe, ontstond in de streek zelfs de staande uitdrukking: *'Hij heet Van Hoe en weet van niets.'*

René Verstuyft deed eveneens van zich spreken. Eerst protesteerde hij ertegen dat hij de eerste zat op de bank der beschuldigen, alsof hij de aanvoerder van de bende was. Ander en erger incident was dat hij zijn handboeien, die op vraag van zijn advocaten wat minder strak waren aangehaald, losrukte en probeerde te ontsnappen. Hij overweldigde twee rijkswachters voor hij kon worden overmeesterd. Het assisenproces nam meer dan een maand in beslag en de beraadslaging duurde verscheidene dagen. De volksjury moest oordelen over 35 beschuldigen en 343 vragen beantwoorden. Uiteindelijk werden tien bendeleden, onder wie uiteraard de gebroeders Verstuyft en Raymond Van Hoe, veroordeeld tot de doodstraf (die automatisch werd omgezet naar levenslang). De andere straffen varieerden van levenslange dwangarbeid tot twaalf jaar dwangarbeid. Negen beschuldigen werden vrijgesproken.

De Verstuyfts na 35 jaar vrij

René Verstuyft werd geboren op 6maart 1894 en was dus rond de 25 toen hij op het toppunt van zijn criminele carrière stond en 30 toen hij werd veroordeeld. Hoewel twee keer ter dood veroordeeld en schuldig aan de dood van zeker tien slachtoffers, is René Verstuyft buiten de gevangenis gestorven. Dat was begin november 1978; hij verbleef toen in een ziekenhuis in Lier en was 83jaar oud. In totaal zat hij 36jaar achter de tralies. Veel berouw over wat hij aanrichtte heeft hij nooit betoond. 'Berouw is komedie om minder straf te krijgen. Men heeft me niet gevraagd om berouw te hebben om wie ik aan het front neerschoot', zo vertelde hij aan een reporter. Zijn laatste jaren bracht René door als tuinier in een bejaardentehuis in de provincie Antwerpen.

Edmond Verstuyft, geboren op 28februari 1896 en dus twee jaar jonger dan zijn broer, ook schuldig aan verscheidene moorden, overleefde zijn broer zes jaar. Hij stierf op 88-jarige leeftijd op 3maart 1984 in het Jan Palfijnziekenhuis.

De andere leider van de bende, Raymond Van Hoe, was maar een kort leven beschoren. Hij stierf al in 1930, amper 38jaar oud, nauwelijks zes jaar na zijn veroordeling tot de doodstraf.